

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de vaste Kamercommissie voor
Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

Datum

23 november 2018

Contactpersoon

Karen van Brunschot

Onderwerp

Begrotingsbehandeling 26 november 2018

Bijlage(n)

--

Doorkiesnummer

(06) 46 37 04 52

Ons kenmerk

FO18-074

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op 26 november vindt de behandeling plaats van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Graag willen wij vanuit onze brancheorganisaties Federatie Opvang, RIBW Alliantie en GGZ Nederland voor een aantal zaken uit deze begroting speciaal aandacht vragen.

Cijfers uit Eurostat geven aan dat het aantal Nederlanders dat te maken krijgt met armoede of sociale uitsluiting tussen 2008 en 2017 gestegen is van 14,9% naar 17%. Het CBS verklaart deze stijging vooral door de economische crisis. Hoewel het SCP aangeeft dat er sprake is van afname van 1,2 miljoen mensen in 2013 naar 1 miljoen in 2016, herkennen wij dit beeld niet. De groep burgers in armoede en met schulden neemt vooralsnog alleen toe in omvang. Daarbij zijn vooral de meest kwetsbare groepen oververtegenwoordigd.¹ We zien een toename van het aantal daklozen, terwijl de conjunctuur sterk verbeterd is. CBS geeft overigens aan dat het aantal huishoudens met een laag inkomen is gestegen. Kwetsbare groepen burgers met psychosociale problematiek, psychiatrie, maar ook problemen als laaggeletterdheid (onze cliënten en patiënten), lopen grotere risico's op armoede en schulden. Armoede en schulden hebben daarbij vervolgens enorme impact op zaken als mentale en fysieke gesteldheid. Bovendien zijn ook fundamentele rechten, als het recht op wonen in het geding.² Dat betekent dat interdepartementale aandacht van groot belang is.

➤ **Complexiteit systeem**

De meest kwetsbare burgers lopen grote risico's binnen het huidige complexe systeem. Het gaat om regelgeving, voorlichting en de mate van digitalisering. Met name de complexiteit binnen het toeslagenstelsel leidt tot enorm grote armoede en schuldenproblemen. Er wordt nader onderzocht wat de effecten zijn van dit stelsel.³ De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet moet leiden tot een

¹ De relatie tussen psychische) kwetsbaarheid (en psychiatrische problematiek, LVB en Laaggeletterdheid, wordt steeds vaker aangetoond. (onderzoek MEE/Stichting Lezen&Schrijven.

² Schulden kunnen leiden tot huisuitzetting en schulden belemmeren het verkrijgen van een woning ernstig

³ Algemene Rekenkamer: <https://www.rekenkamer.nl/actueel/lopend-onderzoek/toeslagschulden-bij-de-belastingdienst>

verbetering binnen het gehele traject van schuldhulp, echter invoering van de wet is opnieuw uitgesteld.

Kan de staatssecretaris de vertraging in dit traject toelichten en toezeggingen doen over het vervolg?

➤ **Doelgroepen**

Het Kabinet zet in op “versterking van de lokale regiefunctie van het kindgerichte armoedebeleid”.⁴ Gemeenten geven hier conform beleidsvrijheid zelf invulling aan.⁵

Kan de staatssecretaris aangeven hoe er vanuit het departement op basis van de verwachte evaluatie verder wordt gestuurd op een verbetering in de situatie van kinderen en gezinnen?

Preventie dakloosheid bij jongeren en jonge moeders is van groot belang. Jongeren raken dakloos door toepassing van de kostendelersnorm. Om hun ouder niet te benadelen, schrijven zij zich uit op hun woonadres. Daardoor ontstaan problematische schulden met zorgverzekeraars. Gemiddeld wonen jongeren in Nederland tot hun 25^e verjaardag thuis.

Kan de staatssecretaris aan gemeenten toezeggen dat toepassing van de kostendelersnorm opgeschort mag worden tot een kind 25 wordt om dakloosheid te voorkomen?

Jongeren die geen functionele ouders hebben (bijvoorbeeld jeugdzorg verlaters), hebben geen inkomen. De bijstandsnorm voor 18-20 jarigen alsmede het minimumjeugdloon zijn te laag om van te leven.

Kan de staatssecretaris toezeggen dat gemeenten dakloze jongeren een aanvulling op de leeftijdsnorm in de bijstand mogen toekennen tot de norm voor een alleenstaande 23-jarige (dus € 999.60 per maand in plaats van € 246,-)?

➤ **Schuldhulp**

De gemeentelijke schuldhulp is voor de meest kwetsbare groepen nog steeds onvoldoende toegankelijk.⁶ Vanzelfsprekend zijn we verheugd over initiatieven als Schouders Eronder en de Meerjarenagenda Toekomst Beschermd Wonen en Opvang⁷. Echter beide initiatieven, alsook de brede schuldenaanpak van de staatssecretaris⁸ lijken op dit moment niet de gewenste omvang, snelheid en effectiviteit hebben.

Ook bij het beter toegankelijk maken van de gemeentelijke schuldhulp zal voor een grote groep kwetsbare burgers een extra/apart traject nodig blijken. Veel opvang en beschermd wonen - instellingen zijn dan ook zeer actief in hulp bij schulden en budgetbeheer en dragen zorg voor goede overdracht naar gemeenten. Projecten als “Versterking Financiële Zelfredzaamheid” gesteund door

⁴ (In reactie op het SER – advies “Opgroeien zonder armoede” en het rapport van de kinderombudsman “Alle kinderen kansrijk”(Tweede Kamer , 24 515,nr. 430) .

⁵ Dit gebeurt in afstemming met VNG en Divosa, waarbij de behoeften van de gemeenten leidend zijn. Een tussenevaluatie van de inzet van 100 miljoen wordt eind dit jaar aan de Kamer toegezonden.

⁶ (Ombudsman rapporten drempels /open deur). Hierin is voornamelijk niet veel verbetering te zien in de uitvoering

⁷ Hierin is schulden een apart hoofdstuk

⁸ [brief brede schuldenaanpak](#)

het ministerie van SZW⁹ hebben een vervolg nodig.

Wat gaat de staatssecretaris doen om ook deze professionalisering verder te ondersteunen?

Tenslotte moet de overheid als grootste schuldeiser het voortouw nemen in een betere balans in de posities van schuldenaar en schuldeiser. De rapporten hierover van juni 2018¹⁰ en het overleg met partners zal hierin beweging moeten brengen.

➤ **Arbeidsparticipatie**

Mensen met een kwetsbaarheid hebben een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Psychische klachten en stigma belemmeren nog veel te vaak om aan het werk te blijven of om aan werk te komen. Ook blijkt dat het aantal mensen met een psychische aandoening / kwetsbaarheid in een uitkeringssituatie toeneemt. Het niet hebben van werk kan grote gevolgen hebben. Zelfs arbeidsparticipatie wordt vaak direct negatief beïnvloedt door schulden. Eerder in deze brief werd de noodzaak van integrale aanpak al benoemd. Het hebben van schulden kan een negatieve invloed hebben op het kunnen participeren, ook op het gebied van arbeid, omdat schulden veel stress opleveren en de gezondheid negatief beïnvloeden. Andersom kan het niet hebben van werk leiden tot schulden.¹¹

Onderzoek laat zien dat werk de psychische gezondheid en het herstel juist bevordert. In het convenant 'Samen werken Werkt!' naar een duurzame arbeid voor mensen met psychische kwetsbaarheid werken tien partijen, waaronder onze brancheorganisaties, met elkaar samen voor een betere toeleiding naar werk. In de regio's werken ggz en werk & inkomen steeds meer samen, maar er zijn nog verschillende knelpunten, participatie raakt immers meerdere domeinen. Met name voor de groep dak- en thuislozen ontbreekt nog te vaak een juiste aanpak. Onder deze groep is de arbeidsparticipatie vrijwel nihil waar het gaat om reguliere banen. De genoemde verkenning van innovatieve concepten is van groot belang.

Wat gaat de staatssecretaris doen om een geïntegreerde aanpak, waar zorg, begeleiding, schuldhulp en re-integratie samenwerken, mogelijk te maken en arbeidsparticipatie te bevorderen?

➤ **Sociale Uitsluiting**

Armoede en schulden zijn onlosmakelijk verbonden met sociale uitsluiting. Het uitgangspunt dat elke burger kan meedoen in de samenleving betekent dat op diverse fronten een effectieve aanpak zal moeten worden gerealiseerd. Het gaat om schuldenaanpak, dagbesteding, scholing, betaald werk, zelfstandig kunnen wonen in een wijk, maar vooral ook bijbehorende ondersteuning bij psychische klachten, psychiatrie of andere belemmeringen als laaggeletterdheid. Een inclusieve samenleving is bovendien een samenleving waarin regelgeving ondersteunend moet zijn en waarin de behoefte en noden van burgers individueel moet worden voorzien, maar waarin ook de sociale infrastructuur moet worden verstevigd.

Concluderend stellen we vast dat op diverse beleidsterreinen nog flinke stappen gemaakt moeten worden en dat armoede en schulden geen losstaand thema is. Een interdepartementale aanpak is

---

⁹ Het ondersteunen van professionals met tools en training is van groot belang en moet verder worden ontwikkeld, uitgebouwd en geïmplementeerd.

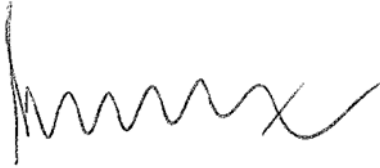
¹⁰ Tweede Kamer, 24 515 nr. 446 : invordering van schulden door rijksoverheidsorganisaties

¹¹ Zelfs verlies van de woning kan dan aan de orde zijn.

hard nodig. Dat betekent dat we een appel doen aan deze staatssecretaris, minister en hun collega's van andere departementen gezamenlijk op te treden in deze aanpak en trajecten zorgvuldig op elkaar af te stemmen. Vanzelfsprekend dragen we graag bij aan deze discussie.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Karen van Brunshot, senior beleidsadviseur Federatie Opvang, k.vanbrunshot@opvang.nl of (06) 46 37 04 52.

Met vriendelijke groet,

de heer A.P.B.M. van Tuijn
Voorzitter RIBW Alliantie

de heer drs. J.P. Laurier
Voorzitter Vereniging Federatie Opvang

mevrouw drs. V.J.W.C. Esman-Peeters
Directeur GGZ Nederland